FRONTUL NAŢIONAL DEMOCRAT ÎN ETAPA HOTĂRÎTOARE A LUPTEI MASELOR PENTRU INSTAURAREA GUVERNULUI DEMOCRAT

A. KAREŢCHI

Procesul revoluţionar al luptei pentru instaurarea guvernului-democrat-revoluţionar a constituit obiectul unor preocupări majore ale istoricilor din România. Cu tate acestea, socotim că literatura de specialitate nu s-a preocupat in suficientă măsură de analiza diferitelor forme de organizare a maselor, devenite instrumente prin care acestea în mod real îşi exercitau puterea. Un asemenea aspect îl constituie rolul şi funcţiile Frontului Naţional Democratic, organism politic creat şi condus de Partidul Comunist Român, prin care masele îşi exercitau noua lor putere revoluţionară. În expunerea prilejuită de aniversarea a 25 de ani de la instaurarea guvernului democratic, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, făcînd o profundă analiză a fenomenelor istorice, sublinia că : „în ţară se crease o situaţie ce nu putea dăinui. Guvernul era dominat de reacţiune ; împreună cu monarhia, aceasta se pregătea să treacă la represiuni împotriva forţelor democratice. În acelaş timp, la oraşe şi sate, în întreprinderi şi instituţii, situaţia era alta. Întreprinderile se aflau în mîna comitetelor muncitoreşti, satele în miinile comitetelor ţărăneşti, primăriile şi prefecturile în stăpînirea forţelor democratice. În ţară, în fapt, puterea trecuse în mîinile maselor populare, conduse de Partidul Comunist Român"[1]. Un aspect însemnat al noii puteri exercitate de mase îl constituie activitatea Frontului Naţional Democratic de la începutul anului 1945 (lunile februarie şi martie) căreia îi este consacrat prezentul articol.

Etapa hotărîtoare a luptei pentru înfrîngerea politică a reacţiunii impunea participarea celor mai largi pături ale populaţiei, care exercitîndu-şi *în fapt* puterea în multiplele domenii ale vieţii publice, trebuiau să înlăture reacţiunea din diferite verigi ale aparatului de stat, în care aceasta reuşise să se mai menţină, şi să aducă la cîrma ţării un guvern al Frontului Naţional Democrat.

În ceea ce priveşte Frontul Naţional Democrat, ca organism politic şi organ de stat de un fel deosebit, prin care masele populare îşi exercitau puterea în defavoarea reacţiunii, pentru perioada ce a urmat publicării Programului de guvernare, se remarcă lărgirea bazei sale de masă. Fenomenul lărgirii bazei de masă cuprinde în sine ideea creşterii numerice a F.N.D., dar, şi acesta este aspectul cel mai important, o lărgire a compoziţiei sale sociale prin aderarea la Programul de guvernare a celor mai diverse categorii sociale.

---

[1] Nicolae Ceauşescu, *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 4, Editura Politică Bucureşti, 1970, p. 634.

Acest lucru este rezultatul firesc atît al prevederilor largi ale Programului, deoarece în înfăptuirea lor erau interesate pături diverse, cît și muncii politice desfășurate de partidele și organizațiile F.N.D. și, în primul rînd, de organizațiile partidului comunist. Într-o scrisoare adresată organelor și organizațiilor de partid, Comitetul Central al P.C.R. dădea indicații precise cum trebuia concepută lărgirea bazei de masă a F.N.D., arătînd: „Lupta pentru mărirea efortului de război cere ca comuniștii să treacă neîntîrziat, împreună cu P.S.D., atrăgînd și elementele capitaliste nefasciste, care vor să contribuie la refacerea țării noastre ... Să nu fie localități unde să nu avem organizate comitetele F.N.D. cu bază largă de concentrare a tuturor forțelor progresiste democratice[2].

În vederea obținerii celor mai bune rezultate Comitetul regional P.C.R Cluj a instruit activul său care a fost trimis pe teren pentru a realiza contactul cu diferite organizații și grupări care nu aderaseră încă la Programul de guvernare[3]. Aceleași probleme au fost apoi discutate în ședințe cu activul celorlalte organizații din F.N.D. din orașele Dej, Bistrița, Baia Mare, Satu Mare, Careii Mari[4].

O analiză profundă a necesității lărgirii bazei de masă a F.N.D. au făcut-o organizațiile de partid județene. Astfel, în ședința lărgită a Județenei P.C.R. Roman din 12 februarie 1945 un prim loc l-a ocupat problemele întăririi muncii partidului în organizațiile de masă și celelalte grupări pentru atragerea lor la înfăptuirea prevederilor Programului F.N.D.[5].

Organele F.N.D. au analizat cu mult discernămînt posibilitatea reală a atragerii și altor grupări la lupta generală a maselor. Consiliul județean F.N.D. Bacău într-o ședință din luna februarie a stabilit să se ia legătura cu gruparea comercianților și industriașilor din orașul Bacău în vederea atragerii lor la F.N.D.[6]. Hotărîri similare au fost luate și de alte organe ale F.N.D.. De exemplu Consiliul județean F.N.D. Covurlui și-a pus ca principală sarcină „întărirea F.N.D. în care să fie incluse toate elementele democrate[7].

Intensa muncă politică desfășurată de comuniști a dus la o simțitoare lărgire a Frontului Național Democrat[8].

---

[2] *Instrucțiuni speciale ale C.C. al P.C.R.*, în Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Deva, fond 5, dosar 520, fila 32.

[3] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 1, dosar 12, fila 3.

[4] *Ibidem*, dosar 3, fila 103.

[5] Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Bacău, fond 1, dosar 2, fila 35.

[6] *Ibidem*, fond 2, dosar 37, fila 13.

[7] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 1, dosar 12, fila 8.

[8] Zilnic, la începutul lunii februarie, presa publica noi adeziuni la Programul de guvernare. La 3 februarie 1945 aderă la F.N.D. gruparea inginerilor agronomi-democrați, act ce a avut o mare însemnătate, în demascarea sabotajului practicat la Ministerul Agriculturii, în fruntea căruia se găsea reprezentantul P.N.T. Hudiță, precum și în concentrarea eforturilor comitetelor țărănești în campania de însămînțări în primăvara anului 1945 ; la 5 februarie aderă la F.N.D. prin delegații întruniți la București, învățătorii și profesorii din întreaga țară, iar în zilele următoare grupările meseriașilor, patronilor, medicilor, inginerilor etc. Programului de guvernare i se alătură de asemenea un grup de aproape 60 de profesori universitari, în frunte cu eminenții oameni de știință prof. univ. C. I. Parhon, prof. univ. Stoilov, prof. univ. Ștefan Nicolau, prof. univ. Traian Săvulescu, prof. P. Constantinescu— Iași, prof. univ. A. Oțetea, M. Ralea, Gh. Oprescu, Iorgu Iordan etc. La 12 februarie 1945 a aderat la F.N.D. Uniunea Patrioților Democrați etc.

După publicarea Programului de guvernare, în condițiile radicalizării politice crescînde a maselor, P.N.T. Maniu și P.N.L. Brătianu au cunoscut o puternică criză ce se adîncea prin presiunea exercitată de masa membrilor de rînd asupra conducerilor reacționare. Apariția și evoluția acestui proces a fost determinată atît de atitudinea antidemocratică a conducerilor reacționare ale Partidului Național Țărănesc și Național Liberal, cît și de părăsirea acestor partide de către un număr important de membri, cadre și organizații, în condițiile cînd tactica partidului comunist era însușită și urmată de categorii sociale tot mai variate care participau în cadrul sau sub influența F.N.D. la luptă revoluționară, indiferent de poziția lor socială sau de coloratura politică.

Atitudinea elastică a P.C.R. față de P.N.Ț. — Maniu și P.N.L. Brătianu s-a caracterizat printr-o apreciere diferențiată a conducerii reacționare a acestor partide — pe de o parte — și a masei membrilor, a diferitelor grupări sau persoane din conducere, între diferitele conduceri locale, care în multe direcții erau în opoziție cu conducerea reacționară — pe de altă parte. Într-o scrisoare a P.C.R. adresată organelor și organizațiilor de partid în care se preciza tactica de luptă pentru transpunerea în viață a prevederilor programului de guvernare a F.N.D. referitor la atitudinea față de P.N.Ț. se arăta : „Noi trebuie să facem totul ca să atragem elementele cinstite, sau chiar întreagă organizație a Partidului Național Țărănesc. Să-i atragem în munca noastră, să le explicăm cu răbdare pentru ca și ei să adere la această operă mare și istorică ; să le explicăm că noi lucrăm și în interesul lor și a tuturor celor care sînt cinstiți. Noi trebuie să punem mare accent în ce privește cadrele țărăniștilor unde au organizație. Trebuie să le explicăm programul de guvernare a F.N.D.-ului, să meargă cu noi împreună"[9].

Publicarea Programului de guvernare a adîncit contradicțiile ce se manifestau încă din toamna anului 1944 între conducătorii reacționari ai partidelor „istorice" și masa largă a membrilor de partid, contradicții care au început să se rezolve pe calea părăsirii rîndurilor acestor partide și aderarea lor la Programul F.N.D..

De la voci izolate care exprimau de fapt părerea a numeroși membrii s-a ajuns ca în luna februarie să se alăture luptei forțelor democrate un număr relativ mare de organizații ale P.N.L., P.N.T. (din aproximativ 1/3 din județele țării), precum și organizațiile național-țărăniste, grupate în jurul secretarului general al tineretului țărănesc, A. Alexandrescu, care și-a anunțat aderarea la programul de guvernare la 23 februarie 1945[10].

Caracterul larg democratic al programului cît și politica elastică a partidului comunist, care, în noile condiții istorice, a știut să folosească contra-

---

[9] *„Scrisoarea C.C. al P.C.R. din 2 februarie 1945"*. (În Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Timiș, fond 2, dosar 168, fila 187—188). La mitingurile organizate de F.N.D. se arăta că organizațiile democratice nu sînt împotriva întregului partid național țărănesc sau liberal, ci împotriva elementelor reacționare care se opuneau maselor populare. Un vorbitor la un miting organizat în Craiova, încă la 22 octombrie 1944 sublinia că "de pe acum în sînul celor două partide burgheze s-au format înjghebări democratice care vor să se alăture Platformei de Program a F.N.D. (Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 8841, fila 64).

[10] Arhivele Statului București, fond Ministerul Propagandei, Serviciul Informației, dosar 115, fila 1.

dicţiile ce se manifestau în sinul burgheziei au făcut posibilă colaborarea cu F.N.D. a unei părţi a burgheziei liberale grupată în jurul lui Gh. Tătărăscu. Această parte a burgheziei, ale cărei interese economice fuseseră lezate în perioada dictaturii antonesciene şi care încheiase un acord cu partidul comunist încă din mai 1944, dînd dovadă de mai mult realism politic, şi-a exprimat dorinţa de colaborare cu forţele democratice.

Problema atragerii acestei părţi a burgheziei a constituit obiectul unor largi discuţii în cadrul Consiliului F.N.D.. Astfel, în şedinţele Consiliului F.N.D. din 13, 31 ianuarie şi 26 februarie a fost pe larg dezbătută necesitatea lărgirii bazei politice a F.N.D.[11]. În una din şedinţe Gh. Gheorghiu Dej spunea: „Forţele care alcătuiesc azi F.N.D. nu sînt suficiente, trebuie găsite noi alianţe. Acestea le-am găsit în elementele naţional-ţărăniste progresiste care, s-au grupat de mult în jurul unui sîmbure şi care, au perspectiva să se dezvolte, să devină o forţă politică, bineînţeles numai cu ajutorul nostru, şi al doilea, gruparea politică a lui Tătărăscu"[12]. El sublinia cu toată tăria apropierea grupării lui Tătărăscu, apropiere pe care o considera în sistemul alianţelor „ca o necesitate indispensabilă"[13].

Drept urmare a creşterii activităţii revoluţionare a maselor populare a apărut necesitatea ca organele F.N.D. să realizeze o îmbunătăţire corespunzătoare a formulelor şi metodelor de luptă şi conducere în vederea coordonării acţiunilor tuturor forţelor politice democratice. Problemele ridicării calitative a conducerii luptei maselor constituiau o condiţie de bază pentru ca F.N.D. să-şi poată îndeplini rolul său de organism politic şi organ de exercitare a puterii in stadiul la care ajunsese lupta şi organizarea maselor.

În atenţia Consiliului F.N.D. încă din primele zile după publicarea Programului de guvernare s-au pus probleme complexe ale îmbunătăţirii muncii organizatorice, in vederea cuprinderii şi rezolvării sarcinilor puse de program.

Întrucît problemele organizatorice se impuneau în mod obiectiv ca probleme de prim ordin, presupunînd o preocupare majoră pentru găsirea de noi forme sau îmbunătăţirea celor existente, în şedinţa Consiliului F.N.D. din 31 ianuarie 1945 s-au discutat pe larg situaţia politică generală din ţară şi în funcţie de aceasta stabilirea acţiunii unitare a partidelor şi organizaţiilor componente ale F.N.D.[14]. Aceeaşi problemă constituie obiectul discuţiilor şi hotărîrilor şedinţei Consiliului F.N.D. din 5 februarie 1945[15]. În şedinţele amintite, relevîndu-se însemnătatea îmbunătăţirii structurii organizatorice a F.N.D. se sublinia necesitatea unor acţiuni unite pe întreaga ţară, în vederea concentrării tuturor forţelor politice în lupta pentru îndeplinirea prevederilor Programului de guvernare.

Elaborarea programului de guvernare a însemnat înarmarea fiecărui partid şi organizaţie componentă a F.N.D. cu un program concret de acţiune,

---

[11] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9269 (Stenogramele şedinţelor Consiliului F.N.D. din 13 ianuarie, 31 ianuarie şi 26 februarie 1945).

[12] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9269 fila 178.

[13] *Ibidem*.

[14] *Ibidem*, fila 149—173.

[15] *Ibidem*, fila 173.

care sintetiza cerințele obiective ale noii faze a procesului istoric. Fără a fi un program al unui singur partid și fără a presupune eliminarea din activitatea partidelor a propunerilor programe, programul de guvernare impunea coordonarea activității tuturor partidelor și organizațiilor democratice, adoptarea măsurilor necesare realizării unor acțiuni unice, întărirea frontului comun de luptă împotriva reacțiunii. Din acestea rezultă necesitatea adaptării activității partidelor pe linia înfăptuirii măsurilor preconizate de program, măsuri elaborate și însușite în cadrul Consiliului F.N.D.

Concretizarea acestei necesități a constituit-o hotărîrea Consiliului F.N.D. din 5 februarie 1945 cu privire la realizarea în perioada luptei pentru instaurarea guvernului F.N.D. unei conduceri unice, de către organele F.N.D. a tuturor formelor de organizare a maselor.[16].

Organele centrale și locale ale F.N.D. deveneau centrul de comandă a tuturor acțiunilor maselor populare, și își adînceau, pe de o parte, caracterul lor de organe de exercitare a puterii, iar pe de altă parte, de organele de stat de un fel deosebit, în atribuțiile cărora se includeau coordonarea și conducerea celorlalte forme de organizare prin care masele populare își exercitau puterea în defavoarea burgheziei și moșierimii reacționare.

Lărgirea bazei de masă și creșterea rolului de coordonator al acțiunilor maselor au impus o dezvoltare corespunzătoare a organelor locale ale F.N.D. Astfel, o primă preocupare a Consiliilor județene F.N.D. a constituit-o lărgirea cadrului organizatoric al F.N.D. prin extinderea lui în locurile unde putea cuprinde masa largă de oameni ai muncii. Consilul județean F.N.D. Timișoara a discutat în două ședințe problemele legate de dezvoltarea organizatorică a F.N.D., luînd hotărîrea de creare a Consiliilor F.N.D. pe cartiere, sectoare și circumscripții electorale[17]. Consiliul F.N.D. își pune ca sarcină să cuprindă în sfera lui de activitate toate problemele cartierului și ale populației[18]. În același timp, se făcea precizarea că F.N.D. prin Consiliul său „să se ocupe în primul rînd de problemele politicii"[19]. Orașul Timișoara a fost împărțit în circumsripții. În primele zile ale lunii februarie s-au constituit „Comitetele F.N.D." pe circumscripții electorale și cartiere : Fratelia, Periam etc[20]. În ședința din 4 februarie din circumscripția I-a a fost discutată programul de guvernare și a fost ales Consiliul F.N.D.[21]. Organizarea F.N.D. pe cartiere a avut loc și în alte regiuni ale țării (Brașov, Iași, Bacău)[22].

După cum s-a arătat, aceste consilii s-au creat din necesitatea antrenării la luptă F.N.D. a maselor celor mai largi, preocuparea lor principală rămînînd a fi lupta politică. Aceste consilii erau subordonate Consiliilor F.N.D. județene.

---

[16] *Ibidem.*
[17] Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Timiș, fond 2, dosar 170, fila 1—5. (Ședința Consiliului județean F.N.D. Timișoara din 31 ianuarie, fila 8—10 ; ședința din 9 februarie 1945).
[18] *Ibidem,* fila 5.
[19] *Ibidem.*
[20] *Ibidem,* fond 1, dosar 2, fila 25.
[21] *Ibidem,* dosar 107, filele 32—33.
[22] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 8468, fila 147 ; Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Iași, fond 1, dosar 18, fila 7, Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Bacău, fond 2, dosar 17, fila 5

Concomitent, organele F.N.D. s-au preocupat îndeaproape de constituirea Consiliilor F.N.D. la sate ,în vederea coordonării pe plan local a acţiunii partidelor şi organizaţiilor democratice.

Astfel, Consiliul judeţean F.N.D. Timişoara îşi punea ca sarcină să creeze în timpul cel mai scurt Consilii F.N.D. în satele, comunele şi plăşile judeţului[23]. Preocupări similare găsim la Consiliul Judeţean F.N.D. Dîmboviţa[24], Covurlui[25] etc. În şedinţele Consiliilor F.N.D. se sublinia ideea că victoria în lupta pentru înfăptuirea pe cale revoluţionară a reformei agrare depindea de îmbunătăţirea muncii organizatorice.

Ca urmare a intensei munci desfăşurate de organele F.N.D. au fost constituite consilii de plasă ale F.N.D. în Banat, iar consilii comunale în numeroase judeţe[26].

Consiliul F.N.D. ţinînd seama de larga polarizare a forţelor democratice în jurul Programului de guvernare, a luat hotărîrea ca în acele localităţi, unde nu exista una sau alta din organizaţiile de bază componente ale F.N.D., să se constituie consilii locale din celelalte organizaţii existente, cu singura condiţie ca acestea să adere la Programul F.N.D.[27].

Lărgirea bazei de masă a F.N.D. concretizată prin aderarea la Programul F.N.D. a diferitelor grupări şi organizaţii a impus şi unele modificări în structura Consiliilor locale ale F.N.D.

O latură importantă a acestei probleme constă în creşterea numerică a membrilor care alcătuiau consiliile, creşterea realizată fie prin includerea în Consiliile F.N.D. a noilor reprezentanţi, fie prin alegerea unui nou consiliu. Deşi pentru activitatea consiliului numărul de membri nu era un element determinant, totuşi conţinutul activităţii lui depindea în mare măsură de participarea tuturor grupărilor şi partidelor componente la luarea în comun a hotărîrilor. În acest fel, consiliul capătă un caracter tot mai reprezentativ ceea ce îi întărea capacitatea de coordonare a acţiunilor de luptă. Astfel, au fost incluşi în Consiliile F.N.D. din regiunea Banat reprezentanţii organizaţiilor democratice ale minorităţilor naţionalece au aderat la Programul F.N.D.[28].

Consiliul judeţean F.N.D. Hunedoara şi-a mărit şi el numărul de membri odată cu creşterea Frontului Naţional Democrat din judeţ[29]. Consiliul judeţean F.N.D. Oradea şi-a mărit numărul membrilor consiliului care au ajuns la33[30].

---

[23] Arhiva Comitetului Judeţean P.C.R. Timiş, fond 2, dosar 170, fila 3.

[24] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 1, dosar 342, fila 351.

[25] *Ibidem*, fila 350

[26] Arhiva Comitetului Judeţean P.C.R. Timiş, fond 2, dosar 170, fila 3 ; Arhiva C.C. al P.C.R., fond 1, dosar 342, filele 350, 351.

[27] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 8842, fila 201 ; Însemnătatea acestei hotărîri a Consiliului F.N.D. rezultă din consecinţele pe care le-a avut. Astfel, în Plenara Comitetului Reg. P.C.R. Banat din 6—7 februarie se arată că în Consiliile F.N.D. au fost incluse organizaţia antihitleristă germană şi organizaţia antisfacistă slavă (Arhiva Comitetului Judeţean P.C.R. Timiş, fond 1, dosar 2, fila 25). Aceste organizaţii aveau o pondere destul de mare în multe sate, unde nu existau alte organizaţii F.N.D. De exemplu, în judeţul Timiş-Torontal în ianuarie 1945 din 300 de sate existau organizaţii ale F.N.D. în 170, iar organizaţiile amintite în cca 30 (*Ibidem*, fond 1, dosar 2, fila 23)

[28] Arhiva Comitetului Judeţean P.C.R. Timiş, fond 1, dosar 2, fila 25.

[29] Arhiva Comitetului P.C.R. Jud. Timiş, fond 5, dosar 520, filele 35—37.

[30] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 8842, fila 42.

O problemă deosebită de importanță este cea a compoziției politice a consiliilor F.N.D. Analiza compoziției diferitelor consilii F.N.D. reliefează adîncirea caracterului său reprezentativ. Consiliul F.N.D. județean Bistrița (Cluj), reales la 9 februarie 1945, a cunoscut o creștere simțitoare de la 7 membri pînă la cifra de 29[31]. Partidele și organizațiile democratice erau reprezentate în felul următor: P.C.R. avea 3 reprezentanți; P.S.D. – 2, Frontul Plugarilor – 10, Sindicatele 7, Apărarea Patriotică – 2, Madosz – 2, Tineretul – 1, Femeile democratice – 2. Din aceste cifre se pot trage cîteva concluzii, care au caracter general pentru toate consiliile F.N.D. În primul rînd se observă caracterul larg reprezentativ al Consiliului F.N.D. în care intra un număr mare de membri, fiecare partid sau organizație fiind reprezentată printr-un număr de membri, proporțional cu numărul de membri pe care îi avea în rîndurile sale.

În al doilea rînd, faptul că în Consiliul F.N.D. participau toate organizațiile democratice, permitea ca hotărîrile luate în unanimitate să fie produsul voinții celor mai largi pături ale populației. Este evident că, în aceste condiții, Consiliul F.N.D. își lărgea atribuțiile sale devenind elementul coordonator al tuturor formelor de organizare prin care masele își exercitau puterea în defavoarea reacțiunii.

În sfîrșit, trebuie avut în vedere că, deși din punct de vedere numeric partidul comunist nu predomina, influența membrilor săi în consiliu era hotărîtoare. Acest lucru Consiliul județean F.N.D. Turda îl consemna foarte sintetic într-un raport din luna februarie 1945: „Partidul comunist se bucură de mare prestigiu și are inițiativă în Consiliul F.N.D."[32]. Rolul hotăritor al comuniștilor în cadrul organelor F.N.D. era o consecință a marelui prestigiu politic pe care il avea partidul comunist, a faptului că P.C.R. se manifesta ca un partid cu o largă bază de masă, inițiatorul formelor de organizare a maselor, conducătorul încercat al poporului nostru.

Partidul comunist a acordat o atenție deosebită problemelor întăririi F.N.D.. În „Instrucțiunile speciale elaborate de C.C. al P.C.R." se arăta că „fiecare comunist are datoria ca în actualele împrejurări politice să facă maximum de efort pentru întărirea F.N.D., pentru realizarea Programului de guvernare"[33]. Lărgirea bazei de masă a F.N.D. face ca el – se arată într-un alt domeniu elaborat de C.C. – „să fie cît mai puternic, să cuprindă majoritatea poporului român, să devină o forță, care să fie recunoscută care să fie cea mai mare forță din istoria poporului român"[34].

Aderarea diferitelor organizații la Programul de guvernare sau numai pentru început – a unor personalități, a impus păstrarea legăturilor permanente cu ei prin Consiliile F.N.D.. De aceea în numeroase locuri reprezentanții partidelor burgheze, care au aderat la F.N.D., au fost incluși în mod oficial în Consiliile F.N.D. (ca de exemplu, în Consiliul județean Bistrița, unde au fost incluși fostul vicepreședinte al organizației județene P.N.Ț. și cîte un

[31] Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Cluj, fond 4, dosar 620, fila 2.
[32] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 10, dosar 1332, fila 1.
[33] *„Instrucțiuni speciale ale C.C. al P.C.R."* în Arhiva Comitetului județean P.C.R. Deva, fond 5, dosar 520, fila 31.
[34] *Scrisoarea C.C. al P.C.R.* în Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Timiș, fond 2, dosar 168, fila 188.

membru din partea P.N.T. și P.N.L.)[35] sau erau invitați să participe la diferite ședințe ale Consiliului. De altminteri, reprezentanții grupării național-țărăniste dezidente au intrat în Consiliul Central F.N.D.[36]. Aceasta a permis o și mai mare concentrare a forțelor democratice în lupta lor împotriva reacțiunii.

Lărgirea bazei de masă și întărirea organizatorică a F.N.D. au atras după sine creșterea rolului său de organizator și mobilizator al luptei maselor pentru instaurarea guvernului democrat. În condițiile avîntului revoluționar a avut loc o creștere a competenței organelor F.N.D. în rezolvarea problemelor politice, social-economice și administrative în județele, orașele și comunele țării. Analiza organelor F.N.D. scoate cu pregnanță în relief marea diversitate a problemelor pe care le rezolvau, ceea ce denotă extinderea puterii exercitate de acest organism politic al maselor în defavoarea puterii reacțiunii.

Procesul de descompunere a partidelor burgheze, adîncit de evoluția evenimentelor a impus organelor F.N.D. studierea atentă a raporturilor de forțe pe plan local, a tendințelor pe care le manifestau membrii organizațiilor locale ale P.N.T. și P.N.L., găsirea punctelor de contact pe baza prevederilor Programului de guvernare cu masa membrilor de rînd din P.N.T. și P.N.L. Astfel, Consiliul județean Brașov al F.N.D., în ședința sa din 17 februarie 1945 a stabilit o serie de măsuri menite să ducă la clarificarea politică a membrilor organizației județene a P.N.Ț. care, împotriva conducerii partidului, manifestau tendințe tot mai accentuate de apropiere a forțelor democratice[37]. Probleme similare se întîlnesc în activitatea Consiliilor județene F.N.D. Hunedoara, Cluj, a Consiliului de plasă Ilia[38]. Organele F.N.D. acționînd în lumina prevederilor Programului de guvernare, deveneau principalele instrumente de atragere a elementelor desprinse din cadrul partidelor burgheze, reacționare.

Coordonarea acțiunilor maselor populare a impus în fața organelor F.N.D. importante sarcini în ceea ce privește pregătirea minuțioasă a acestor acțiuni și repartizarea în vederea bunei desfășurări a răspunderilor pentru fiecare partid sau organizație componentă. Din buna organizare a acțiunilor, de mobilizare a maselor largi populare depindea reușita luptei împotriva reacțiunii. De aceea Consiliile județene F.N.D. s-au preocupat de adoptarea măsurilor organizatorice în vederea cîștigării bătăliei împotriva reacțiunii.

O atenție deosebită a fost acordată demonstrațiilor și mitingurilor oamenilor muncii, la care numărul participanților creștea vertiginos de la o zi la alta. În cadrul Consiliului județean, demonstrațiile erau minuțios pregătite, iar rezultatele lor erau analizate în ședințe ce se țineau, după ce acestea aveau loc. Astfel, în vederea demonstrației oamenilor muncii din Brașov, organizată pentru 16 februarie, Consiliul F.N.D. s-a întrunit în ziua de 14 februarie și a luat toate măsurile necesare pentru ca ea să se desfășoare în cele mai bune condițiuni[39]. Felul în care s-a desfășurat a fost analizat apoi într-o nouă ședință de Consiliu, unde, în vederea unei noi demonstrații,

---

[35] Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Cluj, fond 4, dosar 620, fila 2.
[36] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9269, fila 173.
[37] *Ibidem*, fond 1, dosar 401, fila 135.
[38] Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Deva, fond 5, dosar 520, fila 100.
[39] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 1. dosar 401, fila 135.

s-au luat măsurile necesare pentru o mobilizare mult mai mare și pentru o organizare superioară[40]. Asemenea preocupări întîlnim la numeroase alte consilii județene din țară[41]. Ele erau necesare, deoarece, așa cum s-a arătat, publicarea Programului de guvernare a atras după sine un uriaș și neîntrerupt val de mitinguri și demonstrații, cum încă nu avuseseră loc în țară, la care participau cele mai diverse pături ale populației.

Consiliile F.N.D. s-au preocupat de normalizarea vieții economice, luînd măsuri împotriva speculanților și sabotorilor, care încercau să lovească in aprovizionarea oamenilor muncii. Organele F.N.D. din Regionala Moldova de Jos (Bucovina de Sud) au acționat împotriva speculei, descoperind depozite de cereale, au oprit transporturile ilegale de mărfuri, au asigurat o aprovizionare normală în limitele posibilităților etc.[42].

Probleme similare întîlnim la toate consiliile F.N.D. din țară. Ceea ce trebuie de remarcat faptul că în condițiile maturizării Consiliilor F.N.D. a îmbogățirii experienței lor în lupta împotriva autorității reacțiunii, pentru exercitarea puterii noi, democratice, ele găseau metode mult mai operative de rezolvare a problemelor economice, de aprovizionare etc. Arestarea speculanților, confiscarea mărfurilor, extinderea controalelor în trenuri etc., erau măsuri pe care le inițiau organele F.N.D. și le puneau în aplicare prin participarea largă a organizațiilor sindicale din întreprinderi, a formațiunilor de luptă patriotice, a comitetelor țărănești etc.

Politica partidului comunist de atragere la lupta împotriva reacțiunii a păturilor celor mai largi, politică reflectată în lărgirea bazei de masă a F.N.D., s-a bazat pe cunoașterea profundă a conținutului procesului revoluționar, care, prin însăși natura lui, presupunea antrenarea la viața politică a păturilor și grupărilor celor mai largi interesate în dezvoltarea economică politică și socială a României. Dar, fiind o consecință a necesității istorice obiective, lărgirea bazei de masă a F.N.D. a fost și o premiză pentru intensificarea acțiunilor revoluționare ale maselor. Perioada mitingurilor și demonstrațiilor de masă, care se desfășurau în întreaga țară, demonstra cu prisosință posibilitatea trecerii la acțiuni hotărîtoare pentru doborîrea reacțiunii. Efervescența revoluționară, care luase forma concentrării în jurul Frontului Național Democrat a celor mai largi pături ale populației, putea și trebuia canalizată pe linia înfăptuirii, pe întreg cuprinsul țării, a prevederilor fundamentale ale Programului de guvernare.

În aceste condiții istorice, Frontul Național Democrat și-a adîncit latura de organism politic de mobilizare a maselor populare. Totodată, îndeplinind funcțiilor de coordonare și conducere a activității administrative a organelor democratice, Frontul Național Democrat și-a conturat tot mai mult rolul său de organ de stat de un fel deosebit, care acționa împotriva

---

[40] *Ibidem*; Vezi și „România liberă" din 19 februarie 1945.

[41] Consiliul F.N.D. din Circ. II Timișoara a luat măsurile necesare pentru mobilizarea oamenilor muncii la adunarea F.N.D. din 10 februarie (Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Timiș, fond 2, dosar 170, fila 6); Consiliul județean Hunedoara, în ședința sa din 2 februarie a discutat despre măsurile organizatorice pentru adunarea din 11 februarie (Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Deva, fond 2, dosar 26, fila 82) etc.

[42] Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Iași, fond 1, dosar 29, fila 2.

reacțiunii și a pozițiilor pe care aceasta le mai deținea în diferite verigiale aparatului de stat.

Acest aspect este reliefat prin analiza activității organelor F.N.D. pentru cucerirea și consolidarea noilor poziții ale forțelor democratice în aparatul de stat local.

Parte componentă a luptei generale duse de masele populare, care a cunoscut în februarie 1945, o treaptă superioară în desfășurarea sa, este *lupta pentru democratizarea aparatului de stat*, pentru înlăturarea reprezentanților reacțiunii din verigile aparatului de stat local, în care ea continua să se mai mențină.

În timpul scurs de la 6 decembrie 1944 majoritatea reacționară din guvern nu a luat nici o măsură eficace, care să satisfacă pe deplin dorințele maselor populare. „D. General Rădescu — spunea într-o ședință a Consiliului de Miniștri, ministrul F.N.D. Lotar Rădăceanu — a luat o atitudine atît de hotărîtă împotiva F.N.D.-ului, încît a spulberat orice speranță a maselor populare că cu guvernul acesta se poate ajunge la soluționarea acestor probleme"[43]. (în speță era vorba de democratizarea aparatului de stat — n.n.) Miniștrii F.N.D. au respins acuzațiile reacțiunii, potrivit cărora, schimbările prefecților reacționari ar fi fost opera unor agitatori. Ele nu erau „opera agitatorilor, ci corespund unor frămîntări ale maselor" — spunea în aceeași ședință L. Rădăceanu[44].

Fenomenul de instalare a prefecților democrați a luat o amploare deosebită după aplicarea Programului de guvernare al F.N.D., fapt ce confirmă desfășurarea ofensivei maselor pe multiple planuri[45].

Ofensiva maselor populare pentru democratizarea aparatului de stat se concretiza în alungarea prefecților reacționari și instalarea elementelor democratice. Această ofensivă începută încă din toamna anului 1944 a dus realmente la pierderea controlului reacțiunii asupra organelor administrative ale țării, lucru ce reese din numărul prefecturilor aflate sub controlul F.N.D. Astfel, s-a ajuns ca, din cele 58 de județe ale țării, 52 să se găsească sub controlul organelor F.N.D., din 30 cîte erau la sfîrșitul lunii noiembrie 1944[46]. Aceasta înseamnă că numai în luna februarie și la începutul lunii martie au fost schimbați 20 de prefecți reacționari.

A luat, totodată, o amploare deosebită lupta maselor pentru ocuparea verigilor inferioare ale aparatului de stat, ajungîndu-se ca în luna februarie majo-

---

[43] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 103, dosar 8496, fila 27—28.

[44] *Ibidem*, fila 27.

[45] În luna februarie, masele populare au trecut în mod hotărît la alungarea reprezentanților reacțiunii din fruntea prefecturilor ; la 13 februarie a fost instalat noul prefect al județului Botoșani (Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 8836, fila 2) ; în ziua de 17 februarie masele populare au început lupta împotriva prefectului reacționar din Craiova la 24 februarie a fost instalat un prefect democrat (*Ibidem*, dosar 9280, filele 10—33 ; Arhiva Sfatului Popular Regional Oltenia, fond Prefectura județului Dolj, pachet 12, dosar 49 ; Pachet 117, dosar 774) ; la 18 februarie trecînd peste cordonul de jandarmi, masele populare au instalat un prefect democrat la Fălticeni ; la 24 februarie este instalat un prefect democrat la Caracal (Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 8841, fila 89) ; la 3 martie au fost instalați prefecți democrați în județele Mehedinți și Romanați (*Ibidem*, fond 1, dosar 342, filele 348). Însuși Rădescu constata că numai în decurs de o săptămînă au fost instalați prefecți democrați în șase județe (*Ibidem*, fond 103, dosar 8496, filele 11—12).

[46] Cf. I. Necșa : „Aspecte în lupta pentru instaurarea unor autorități locale democratice" în „Studii", Revistă de istorie 1959, nr. 4, p. 298.

nitatea lor să se găsească sub controlul forțelor democratice[47]. Schimbările din verigile inferioare ale aparatului de stat au fost mult favorizate de faptul că, așa cum s-a arătat, prefecturile aveau în fruntea lor reprezentanți ai maselor populare. Dînd curs cerințelor maselor, coordonați de organele F.N.D., prefecții democrați au trecut ei înșiși la înlocuirea primarilor reacționari. Astfel, în județul Ialomița, în decurs de numai o săptămînă, prefectul democrat a schimbat peste 100 de primari, în județul Brăila — 15 etc.[48]. Un Buletin de informare a Președinției Consiliului de Miniștri sublinia că prefecții democrați urmăreau „înlocuirea in mod treptat a tuturor primarilor cu membri ai organizației F.N.D."[49]. Este important de subliniat că prefecții democrați efectau schimbările și confirmau alegerile „cu formele legale" — după cum arăta buletinul amintit — adică folosind împuternicirile pe care le aveau de la organizațiile F.N.D. din județ și nu de la Ministrul de Interne, față de care acționau independent.

Pozițiile ocupate de forțele democratice în diferite verigi ale aparatului de stat au marcat lărgirea atribuțiilor organelor F.N.D. sub îndrumarea și conducerea cărora se afau elementele democrate instaurate de masele populare, în fruntea prefecturilor, primăriilor etc. Astfel, Consiliile F.N.D. care inițiaseră și organizaseră ocuparea primăriilor, prefecturilor și preturilor, s-au ocupat după ce victoria maselor fusese realizată, de consolidarea pozițiilor ocupate, de coordonarea activității organelor administrative pe linia luptei duse de partidele și organizațiile democratice în cadrul F.N.D.

În luna februarie 1945 organele F.N.D. locale au întreprins numeroase acțiuni de ocupare a noi poziții în instituțiile de stat, în care reacțiunea continua să se mențină și să desfășoare activitatea împotriva maselor.

În condițiile în care în întrega țară lupta pentru înfăptuirea pe cale revoluționară a reformei agrare se desfășura cu amploare deosebită, Consiliile F.N.D. au luat măsuri de înlocuire a elementelor reacționare, de la Camerele Agricole. Împotriva voinții reacțiunii de la Ministerul Agriculturii și Domeniilor, la conducerea căruia se afla ministrul țărănist Hudiță, în numeroase locuri Consiliile județene F.N.D. au impus schimbarea personalului reacționar de la Camerele Agricole[50].

---

[47] Cîteva date sînt edificatoare. În luna februarie, în județul Dîmbovița, din 145 de primării, 122 erau conduse de primari aleși de popor. În județul Tutova, din 66 de primării, 64 aveau în fruntea lor primari democrați ; în R. Sărat fuseseră înlocuiți 68 din cei 98 de primari, care funcționaseră înainte de 23 August ; în Județul Putna 74 de primari, din totalul de 99 au fost schimbați. În Prahova numărul lor ajungea la 45, în Vlașca — la 10 etc. În aprecierea cifrelor trebuie de ținut seama că procesul de democratizare a verigilor interioare ale aparatului de stat era în plină desfășurare, el continuînd cu o deosebită amploare și după demisia lui Rădescu. („Din lupta P.C.R. pentru încetarea alianței . . vol. 3, 1960, p. 86 ; D. Turcuși, *art. cit.*, p. 309).

[48] *Ibidem*.

[49] *Ibidem*, fond 49, dosar 9271, fila 379.

[50] Pe linia hotărîrilor luate în cadrul Consiliului F.N.D. (Vezi Arhiva C.C. al P.C.R. fond 49, dosar 9269, fila 175), C.C. al Frontului Plugarilor a publicat la începutul lunii februarie Circulara nr. 2 „Sarcinile Comitetelor Frontului Plugarilor" (Circulara nr. 2 al C.C. al F.P." în „Luptătorul Bănățean" din 14 februarie 1945). În această circulară se sublinia necesitatea ca organele F.P. să-și aducă contribuția pentru cucerirea de noi poziții la Pretură, Primărie, Camerele Agricole. Este interesant de remarcat că supravegherea activității de la Camerele Agricole revenea organelor F.P. „Comitetele F.P. vor supraveghea ce se petrece la Camera Agricolă"

În Camerele Agricole se concentraseră numeroase elemente ale reacțiunii care se opuneau procesului de democratizare a satelor prin luarea unor măsuri de sprijinire a moșierimii. La intervenția hotărîtă a Consiliului F.N.D. județean, Prefectura județului Iași a schimbat personalul reacționar de conducere a camerei Agricole, înlocuindu-l cu elemente democratice. Una dintre primele măsuri luate de noua conducere a fost aceea de anulare a autorizațiilor emise pentru administrarea unor moșii de către diverși arendași și speculanți[51]. Acelaș lucru se înfăptuiește la Bacău[52], Galați[53], Timișoara[54] etc. Schimbările petrecute la Camerele Agricole au reprezentat un succes al luptei maselor populare pentru ocuparea de noi poziții în aparatul de stat. Comitetele țărănești au căpătat posibilitatea, în aceste locuri, să-și exercite și mai mult funcțiile lor administrative și de conducere a lucrărilor agricole, deoarece conducerea democratică a Camerelor Agricole a venit în ajutorul lor, susținîndu-le activitatea și punîndu-le la dispoziție unelte, semințe etc.

Consiliul F.N.D. indicase ca în lupta împotriva lui Rădescu să se organizeze o ofensivă continuă, pe toate planurile, iar acțiunile întreprinse să fie simultane și concentrice[55]. Pornind de la aceste precizări, Consiliile F.N.D. au organizat acțiuni unite de luptă a maselor în diferite locuri cu scopul de a surprinde reacțiunea și de a adînci starea ei de derută.

Concomitent au fost organizate acțiuni comune ale reprezentanților organelor administrative democratice din țară care și-au coordonat activitatea îndreptată împotriva majorității reacționare din guvern. Astfel, în zilele de 12—14 februarie 1945 a avut loc la Cluj Consfătuirea prefecților F.N.D. din Ardealul de nord. Din indicațiile regionalei P.C.R. Cluj, Consiliul F.N.D. a trasat prefecților sarcina înfăptuirii imediate, în toate județele, a reformei agrare, în conformitate cu Programul de guvernare al F.N.D.[56]. La Iași în zilele de 15—16 februarie 1945, a avut loc Conferința prefecților din Moldova și Bucovina. La această conferință, ținută împotriva ordinului lui Rădescu, care o interzisese, prefecții democrați au hotărît trecerea imediată, în județele lor, la înfăptuirea reformei agrare[57].

În telegrama trimisă regelui ei spuneau: „Prefecții din Moldova și Bucovina de Sud își fac o datorie de conștiință de a vă semnala față de starea de spirit a țărănimii necesitatea urgentă și imediată a reformei agrare. De asemenea, noi înțelegem a susține această luptă a plugărimii române pentru împroprietărirea ei"[58]. Această telegramă este semnificativă pentru activitatea organelor administrative democratice, desfășurată împotriva reacțiunii din organele de stat centrale.

(Ibidem). Această situație subliniază ideea coordonării activității tuturor organizațiilor în cadrul Consiliilor F.N.D. și divizării sarcinilor pentru cuprinderea tuturor problemelor pe care le ridica revoluția.

[51] Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Bacău, fond 19, dosar 1, f. 8.

[52] *Ibidem*, fila 21.

[53] Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Galați, fond 2, dosar 18, fila 3.

[54] Arhiva Comitetului Județean P.C.R. Timiș, fond 2, dosar 170, fila 15.

[55] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9269, fila 226.

[56] *Ibidem*.

[57] „Moldova liberă" din 19 februarie 1945.

[58] Arhivele Statului București, fond Casa Regală, serviciul probleme interne, dosar 30/1945, fila 66.

Rolul F.N.D. în coordonarea acţiunilor maselor ţărăneşti şi în sprijinirea lor creştea în locurile unde aparatul de stat era ocupat de elemente democratice. În aceste cazuri, F.N.D. folosea verigile aparatului de stat, îşi exercita pe deplin puterea pe plan local şi lua măsuri, consfinţite juridic de organele administrative, împotriva directivelor şi ordinelor primite de la reprezentanţii reacţiunii din guvern. Înfăptuirea reformei agrare în judeţele sau localităţile în care reprezentanţii F.N.D. deţineau posturile cheie din aparatul administrativ a adîncit ruptura între organele locale democratice şi majoritatea reacţionară din guvern. Aici reforma agrară era înfăptuită sub directa conducere a prefecturilor şi primăriilor.

Astfel, prefectura judeţului Constanţa a elaborat instrucţiuni precise, pe care le-a trimis preturilor şi primăriilor, de felul în care trebuie să se înfăptuiască reforma agrară[59]. Prefectura judeţului Tutova a dat o ordonanţă prin care a hotărît exproprierea moşiilor din cuprinsul judeţului[60]. În această ordonanţă se arăta ce pămînturi sînt supuse exproprierii şi cine poate beneficia de împroprietărire. Interesantă ni se pare precizarea atribuţiilor comitetelor ţărăneşti. Astfel, ele deveneau proprietare cu drept de exploatare a uleiniţilor, morilor ţărăneşti, aflate pînă acum în proprietatea moşierilor. Se dădeau dispoziţii Comitetelor săteşti şi organelor administrative comunale de înfăptuire a ordonanţelor prefecturii[61].

Despre această ordonanţă, avînd însă în vedere şi lucruri similare din alte judeţe, Rădescu spunea într-o şedinţă a Consiliului de Miniştri, că în nici un caz nu poate fi conceput dreptul prefecturii de a înfăptui peste capul guvernului reforma agrară[62]. În realitate însă, prefecţii democraţi nu s-au supus ordinelor primite de la Preşedinţia Consiliului de Miniştri şi, la indicaţiile organelor F.N.D., au trecut în mod practic la înfăptuirea reformei agrare.

Tot mai multe note telefonice soseau la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, prin care Rădescu era anunţat că organele locale acţionează împotriva ordinelor trimise de el. „Membrii organizaţiei F.N.D. din judeţul Constanţa, în frunte cu prefectul judeţului... procedează prin comitetele săteşti la împărţirea moşiilor în deplină libertate" — se arată în Buletinul de informare al Consiliului de Miniştri din 29 februarie 1945[63]; „Prefectul judeţului Ialomiţa a dat ordin primarilor din judeţ să treacă imediat la împărţirea moşiilor... — se arăta într-un alt buletin[64]. „Primarii comunelor rurale au cerut (prefecturilor n.n.) să li se aprobe ca să execute împărţirea moşiilor boiereşti, înfăptuind această operaţiune în cadrul hotărîrilor luate de comitetele ţărăneşti şi voinţa poporului", semnala un buletin de informare

59 Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9271, fila 408.
60 *Ibidem*, dosar 9275, fila 7—8.
61 *Ibidem*,.
62 *Ibidem*, fond 103, dosar 8486, fila 8.
63 *Ibidem*, fond 49, dosar 9271, filele 432—433.
64 *Ibidem*, f. 369.

al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri din 27 februarie 1945[65]. Într-un alt buletin se arăta că „din ordinul prefectului de judeţ locuitorii din comuna Independenţa jud. Ialomiţa în frunte cu primarul au măsurat moşia . . ."[66].

Activitatea organelor administrative democratice se caracterizează în această etapă atît prin insubordonarea lor majorităţii reacţionare din guvern, cît şi prin lupta dusă pentru înfăptuirea prevederilor Programului de guvernare peste capul şi împotriva reacţiunii care se opunea. Astfel, prefectul judeţului Ialomiţa a primit o telegramă din partea prefectului judeţului Constanţa prin care acesta îi comunica că, în conformitate cu indicaţiile primite de la F.N.D., să nu se mai execute ordinele primite de la Rădescu şi să se treacă imediat, şi în judeţul Ialomiţa, la înfăptuirea reformei agrare.

Întreaga activitate a majorităţii organelor administrative locale, desfăşurată în concordanţă cu interesele maselor populare a dus la pierderea de către reacţiune a controlului asupra puterii politice şi administrative. Organele administrative au devenit, în cea mai mare parte, ele însele instrumente în mîna maselor populare, cu ajutorul cărora acestea înfăptuiau de jos prevederile programului de guvernare.

În luna februarie 1945 activitatea organelor administrative locale s-a intensificat pe linia luptei împotriva majorităţii reacţionare din guvern, desfăşurînd acţiuni iniţiate de organizaţiile F.N.D., care aveau în esenţă scopul aducerii la cîrma ţării a unui guvern democrat.

Astfel, prefecţii, în numele organelor administrative locale din Moldova în telegrama trimisă regelui cereau demiterea reacţiunii din guvernul generalului Rădescu. Ei arătau: „Actualul guvern (înţelegînd reacţiunea majoritară — n.n.) nu mai corespunde aspiraţiilor maselor largi ale poporului, ale cărui spirit noi îl constatăm. Numai un guvern al Frontului Naţional Democrat va putea soluţiona toate grelele probleme de astăzi ce apasă pe umerii poporului român, salvînd ţara din impasul în care a vîrît-o războiul criminal al lui Antonescu şi sabotarea sistematică a elementelor reacţionare din guvern"[67].

Organele administrative democratice participau împreună cu oamenii muncii la marile demonstraţii, cerînd împreună demiterea guvernului Rădescu. „La manifestaţii au participat toate autorităţile . . ."[68] — subliniau numeroase note informative pe care le primea Rădescu.

Văzînd în activitatea prefecţilor democraţi o subminare făţişă a puterii sale, reacţiunea din guvern în frunte cu Rădescu a folosit diferite mijloace pentru a le stăvili acţiunile. Ocuparea de către mase a prefecturii din Teleorman la 11 februarie şi instalarea unui prefect democrat a fost urmată de măsurile imediate pentru înlăturarea primarilor vechi, care mai rămăseseră, confirmarea celor care fuseseră instalaţi de mase şi trecerea în mod energic la confiscarea moşiilor şi împărţirea lor[69]. În faţa acestei situaţii, Rădescu

---

65 *Ibidem*, fila 408.

66 *Ibidem*, filele 436—437.

67 Arhivele Statului Bucureşti, fond Casa Regală, Serviciul probleme interne, dosar 30/1945, filele 66—67.

68 Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 8842, fila 193.

69 „Din lupta P.C.R. pentru închegarea alianţei clasei muncitoare cu ţărănimea muncitoare.", vol., III, pag. 280—281.

a ordonat înlăturarea prefectului democrat[70], lucru ce nu s-a putut înfăptui datorită hotărîrii şi dîrzeniei de care au dat dovadă masele populare în apărarea cuceririlor revoluţionare. În această situaţie, Rădescu a dispus instalarea unui prefect în persoana subperfectului, om de al său, care trebuia să-i execute ordinele[71]. Crearea în judeţul Teleorman a unei noi prefecturi, ce acţiona pe linia reacţionară a majorităţii din guvern, urmărea anihilarea activităţii revoluţionare a prefecturii democratice. Masele populare au înlăturat însă cu forţa prefectul reacţionar din Turnu Măgurele[72].

Împotriva activităţii prefectului F.N.D. din judeţul Timiş Torontal, care, în lumina indicaţiilor Consiliului judeţean F.N.D. desfăşura în sate o muncă susţinută pentru schimbarea primarilor reacţionari şi înfăptuirea reformei agrare, Rădescu a trimis un ordin prin care îi interzicea deplasarea in satele şi comunele judeţului. „Interzic cu desăvîrşire orice deplasare a Dvs. pe teritoriul judeţului fără aprobarea prealabilă a subsemnatului. Vă fac personal răspunzător de executarea întocmai a prezentului ordin"[73] — era conţinutul telegramei lui Rădescu. Bineînţeles, aceasta nu a împiedicat cu nimic activitatea prefectului F.N.D. care nu a acordat nici o atenţie ordinului primit.

Organele administrative democratice au instituit o supraveghere atentă a unităţilor represive ale burgheziei şi moşierimii reacţionare în vederea anihilării unor eventuale acţiuni îndreptate împotriva maselor. Inspectoratul General al Jandarmeriei raporta lui Rădescu că „sînt informaţii precise că toate convorbirile telefonice, corespondenţa, telegramele sînt cenzurate... Nici o convorbire a unităţilor de jandarmi, în special, nu scapă necenzurată"[74].

Toate aceste acţiuni organizate ale elementelor democratice din aparatul de stat, calificate de reacţiune drept „dezordini ale organelor locale"[75], constituiau aspecte importante ale pierderii puterii de către reacţiune. Treptat, masele populare cucereau poziţiile cheie din aparatul de stat, îngustînd tot mai mult sfera de exercitare a puterii reacţionare. Ele au imprimat acţiunilor lor pecetea cuceririi, consolidării şi exercitării în fapt a puterii noi, care, către sfîrşitul lunii februarie, *era deja conturată în multiplele domenii ale vieţii politice şi de stat.*

LE FRONT NATIONAL DÉMOCRATE PENDANT L'ÉTAPE DÉCISIVE POUR LA LUTTE DES MASSES AU BUT DE L'INSTAURATION DU GOUVERNEMENT DÉMOCRATE

Résumé

Ayant à la base la recherche des matériaux archiviques, l'auteur s'est proposé de démontrer l' extension de la base de masse de cet organisme politique, créé et dirigé par le Parti Communiste Roumain dès l'automne de l'année 1944. L'intense activité de F.N.D. dépuis le commen-

[70] *Ibidem*, p. 282 ; vezi şi „Scînteia" din 20 februarie 1945.
[71] *Ibidem*, p. 282—283.
[72] *Ibidem*, p. 286.
[73] „Luptătorul Bănăţean" din 25 februarie 1945.
[74] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9279, fila 40.
[75] *Ibidem*, fond 103, dosar 8496, fila 32.

cement de l'année 1945, l'étape décissive de la lutte pour le pouvoir, a été le résultat des mutations survenues dans la disposition des forces de classe, du travail entrepris par les organisations du parti communiste. F. N.D. a prouvé d'être le noyau autour duquel se sont ralliées les forces progressistes de la société roumaine, vitalement intéressées dans la réalisation du programme de gouvernement élaboréà la fin de l''année 1945. La recherche de l'activité de F. N.D. au contexte révolutionnaire qu'il y avait au pays, met en évidence le caractère scientifique de la politique d'alliances du parti communiste, le réalisme des mésures initiées, sa capacité d'appliquer les principes du marxisme aux conditions concrètement historiques de la Roumanie.